

Úřad pro demokracii, lidská práva a pracovní záležitosti
Ministerstvo zahraničí USA

**ZPRÁVA O MEZINÁRODNÍ NÁBOŽENSKÉ
SVOBODĚ ZA ROK 2010**
(červenec—prosinec)

ČESKÁ REPUBLIKA

13. září 2011

Ústava a ostatní zákony a předpisy chrání svobodu náboženství, přičemž vláda v praxi všeobecně prosazuje tuto ochranu.

Vláda všeobecně uznává náboženskou svobodu v zákonech i v praxi. Během sledovaného období nedošlo k žádné změně ve stavu náboženské svobody vládou.

V české společnosti byla hlášena zneužívání nebo diskriminace na základě náboženské příslušnosti, víry nebo praxe. V rámci určitých částí populace byly hlášeny občasné antisemitické a antimuslimské činy a výroky.

Vláda USA projednává otázky svobody náboženství s českou vládou v souladu se svou celkovou politikou podpory lidských práv. Vláda USA i nadále podporuje představitele vlády a náboženských organizací, aby vyřešily restituční nároky na majetky církví. Nedávné snahy zahrnovaly i podporu vstřícných kontaktů směrem k rostoucí muslimské obci.

Oddíl I. Náboženská demografie

Česká republika má rozlohu 30 442 čtverečních mil a 10,5 milionu obyvatel. Populace je většinou homogenní s dominantní křesťanskou tradicí. Částečně v důsledku vlády komunistů od roku 1948 do roku 1989 se však většina obyvatel necharakterizuje ve smyslu členství v nějakém organizovaném náboženství. V průzkumu veřejného mínění Střediska empirických výzkumů (STEM) z roku 2009 uvádělo 32 procent respondentů, že věří v Boha, zatímco 38 procent se charakterizovalo jako ateisté. Pouze 25 procent občanů ve věku nižším než 29 let uvádělo, že věří v Boha. Podle agentury STEM poklesl počet věřících o 5 procent ve srovnání s údaji průzkumu z doby před 15 lety. Obdobně v průzkumu Po „sametové revoluci“ z roku 1989 došlo k obnově zájmu o náboženství, avšak počet osob, které se hlásí k nějaké náboženské víře nebo k účasti na činnosti organizovaného náboženství od té doby pokleslo ve všech regionech země.

Podle desetiletého sčítání obyvatel z roku 2001 je v zemi 3,3 milionu věřících. Dvacet sedm procent obyvatel se hlásí k římsko-katolické církvi, 3 procenta k protestantským církvím, 1 procentu k české husitské církvi a 2 procenta k ostatním náboženským skupinám. Pět procent obyvatel navštěvuje katolické bohoslužby pravidelně a většina z nich žije v moravských diocézích, olomoucké a brněnské. Praktikující protestanti tvoří 1 procento populace. V roce 2004 byl islám zaregistrován jako oficiálně uznávané náboženství, přičemž vedoucí osobnosti místní muslimské obce odhadují, že v zemi žije 15 000 až 20 000 muslimů. V zemi jsou celkem tři mešity, v Brně a v Praze, a modlitebny jsou roztroušené v celé zemi. Větší část tradiční židovské obce, která čítala přibližně 100 000 osob před nacistickou okupací dnešní České republiky byla vyvražděna během holocaustu. Oficiálních členů židovské obce je zaregistrovaných přibližně 3 000.

Oddíl II. Stav uznávání náboženské svobody vládou

Právní / politický rámec

Stav přijetí mezinárodních norem vládou je uveden v příloze C Zpráv o praktikách lidských práv zemí na adrese <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2010/appendices/index.htm>.

Ústava a ostatní zákony a předpisy chrání svobodu náboženství, přičemž vláda v praxi všeobecně prosazuje tuto ochranu.

Za náboženské záležitosti je zodpovědný Odbor církví na Ministerstvu kultury. Všechna náboženská seskupení zaregistrovaná u Ministerstva kultury mají nárok na daňové úlevy a vládní subvence, i když některá odmítají státní podporu ze zásadních důvodů jakožto projev nezávislosti.

Zákon o náboženské svobodě a postavení církví a náboženských organizací z roku 2002 vytvořil dvojjúrovňový systém registrace náboženských organizací. Pro registraci na první (nižší) úrovni musí mít náboženské seskupení aspoň 300 dospělých členů s trvalým bydlištěm v zemi. Registrace na první úrovni umožňuje omezené daňové úlevy; kromě toho ukládá každoroční ohlašovací povinnosti, jakož i 10-leté čekací období před tím, než může organizace požádat o registraci na druhé úrovni. Pro registraci na druhé úrovni, která dává organizaci právo na podíl státního financování musí mít náboženské seskupení počet členů, doložený podpisy, ve výši nejméně 0,1 procenta obyvatel země.

Existuje 32 státem uznávaných náboženských organizací. Nejnovější je evangelická Církev slova života, která si podala žádost v březnu 2009 a byla zaregistrovaná v srpnu 2010. Žádost Husitské církve, podaná v červenci 2010, byla zvažována na konci sledovaného období.

Pouze duchovní registrovaných organizací druhé úrovně mohou oficiálně vykonávat uznávané svatební obřady a sloužit jako duchovní osoby u vojska a ve vězení, i když vězni jiných náboženských seskupení mohou přijímat návštěvy svých příslušných duchovních. Náboženská seskupení zaregistrovaná do roku 2002, jako například malá Židovská obec, nemusí splňovat podmínky pro registraci druhé úrovně. Neregistrovaná náboženská seskupení nesmí zákonně vlastnit společný majetek, ale často utvářejí zájmová občanská sdružení, aby spravovala svůj majetek do té doby, než budou schopna splnit podmínky pro registraci. Vláda nezasahuje do tohoto typu předběžného řešení ani mu nebrání. Neregistrovaná náboženská seskupení se jinak mohou shromažďovat a konat bohoslužby podle své volby.

Náboženské organizace dostávají od vlády přibližně 78 milionů USD (1,4 miliard CZK) ročně. Tyto fondy se poměrně rozděluje mezi 17 náboženských organizací, které mají registraci druhé úrovně a rozhodly se přijmout státní pomoc na základě počtu členů kléru. Z tohoto obnosu se přibližně 72 milionů USD (1,3 miliardy CZK) používá na platy kléru. Zbytek jde na správu církví a údržbu majetku církví.

Nový trestní zákoník, platný od ledna 2010, potvrzuje ustanovení předchozího zákoníku, co se týče trestných činů páchaných z nenávisti. Zakazuje popírání holocaustu a předepisuje trest odnětí svobody na dobu od šesti měsíců až tří roků za veřejné popírání, zpochybnování, schvalování nebo snahu o ospravedlnování nacistické genocidy. Tento zákon také zakazuje podněcování k nenávisti na základě náboženského vyznání a předepisuje tresty odnětí svobody na dobu až tří roků. Zákon z roku 2004 ustanovuje 27. ledna jako Den památky obětí holocaustu v zemi.

Misionáři musí získat povolení k dlouhodobému pobytu a pracovní povolení, pokud chtějí v zemi zůstat déle než 90 dní. Pro náboženské pracovníky neexistuje žádná speciální vízová kategorie; cizí misionáři a klérus musí splnit podmínky pro standardní pracovní povolení, i když jejich činnost je svou povahou přísně duchovní nebo dobrovolná. Misionáři z členských zemí EU nepotřebují povolení.

Z 32 registrovaných církví jich 10 má povolení od Ministerstva kultury (podle zákona o svobodě vyznání z roku 2002) vyučovat náboženství ve státních školách. Podle tohoto ministerstva musí ředitelé škol zavést volbu vyučování náboženství, pokud je v jedné třídě alespoň sedm studentů stejného náboženského seskupení, kteří si vyžádají takovou výuku, i když náboženská výuka je ve veřejných školách volitelná.

Vláda dodržuje následující náboženské svátky jakožto národní svátky: Velikonoční pondělí, Štědrý den, 1. svátek vánoční a 2. svátek vánoční.

Omezení náboženské svobody

Vláda všeobecně uznává náboženskou svobodu v zákonech i v praxi. Během sledovaného období nedošlo k žádné změně ve stavu náboženské svobody vládou.

Vláda pokračuje ve svých snahách o řešení problémů restituce komunálního církevního majetku. Židovské nároky se datují do období nacistické okupace v době Druhé světové války, zatímco katoličtí představitelé uplatňují nároky na majetek, který jim byl zabaven minulým komunistickým režimem. I když většina katolických kostelů, farností a klášterů byla navracena v devadesátých letech minulého století, pozemky a lesy zůstávají ve vlastnictví státu. Parlament se do květnových parlamentních voleb z roku 2010 nedohodl na schválení návrhu vládního zákona o církevní restituci navržené v dubnu 2008. Nová vláda vyhlásila úmysl vyřešit církevní restituci ve svém programu. Ke konci sledovaného období nebyly podniknuty žádné konkrétní kroky.

Od roku 1989 vrátila vláda na základě nařízení většinu státem vlastněného majetku, který si nárokovala Federace židovských obcí. V roce 1994 stanovila Federace židovských obcí 202 komunálních majetků jakožto nejvyšší prioritu restitucí, i když jinak měla více než 1 000 potenciálních majetkových nároků. Z těchto 202 případů bylo 80 vyřešeno a Židovská obec souhlasila s tím, že nároků na zbývající případy se vzdá. Po zveřejnění doporučení Rychetského komise z roku 2000 prosadil parlament zákony, které opravňují vládu k předání přibližně 200 dalších majetků do vlastnictví Židovské obce, z nichž se uskutečnila všechna kromě dvou. Dva právní spory probíhající v Brně před ukončením sledovaného období se týkaly majetků ve vlastnictví Ministerstva vnitra a Ministerstva práce a sociálních věcí.

V roce 2000 prosadil parlament zákon umožňující vládě vrátit Židovské obci více než 60 uměleckých děl z Národní galerie a odhadovaných 7 000 uměleckých děl ve vlastnictví vlády jednotlivým židovským občanům a jejich dědicům. Tento zákon nepředepisuje žádné časové omezení pro podání nároků. Z uměleckých děl náležejících náboženské obci byly vráceny všechny kromě dvou. Z uvedených 7 000 děl náležejících soukromým osobám bylo na konci sledovaného období navráceno méně než 1 000 kusů. Překážkou v řešení těchto nároků byly obtíže spojené s vysledováním vlastnictví v případech bez přežívajících dědiců. V roce 2006 vláda tento zákon prodloužila bez omezení, aby omezila soukromým osobám podat si nároky na umělecká díla, která jsou vlastnictvím státu, kdykoli v budoucnosti.

Nadační fond obětem holocaustu, který obdržel 16,6 milionů USD (300 milionů CZK) od státu v roce 2001, i nadále pomáhá při zachování obecního majetku, vzdělávacích programech a sociální podpoře obcí. Z těchto prostředků podporuje fond různé projekty sociální podpory. V roce 2009 například fond přispěl 333 000 USD (šest milionů CZK) 18 institucím poskytujícím zdravotní péči přibližně 500 osobám, které přežily holocaust. (Poznámka: vzhledem k tomu, že přihlášky byly podávány teprve od roku 2001, se počet těchto osob snížil z přibližně 2 500 na méně než 500).

Ministerstvo kultury sponzoruje nábožensky orientované kulturní činnosti prostřednictvím grantového programu. V roce 2010 na ně ministerstvo poskytlo 255 000 USD (4,6 milionu CZK).

V zemi nebylo hlášeno žádné násilí, vězni nebo zatčené osoby z náboženských důvodů.

Oddíl III. Stav činů společnosti ovlivňujících využívání náboženské svobody

Byla hlášena jistá společenská zneužívání nebo diskriminace společností na základě náboženské příslušnosti, víry nebo praxe, odrážející reziduální antisemitismus a antimuslimské nálady. Prominentní představitelé společnosti však podnikli pozitivní kroky k prosazování náboženské svobody.

V zemi existovalo malé, ale vytrvalé a poměrně dobře organizované hnutí extrémní pravice s antisemitskými názory. Antisemitismus také přetrvával mezi ostatními částmi populace, včetně neonacistických seskupení a islamistických extremistů. Všeobecně jsou veřejné projevy antisemitismu vzácné a veřejné orgány provádějí důsledné vyšetřování a stíhání osob popírajících holocaust.

Během sledovaného období docházelo v celé zemi k narůstání opozice proti výstavbě nebo otevírání nových muslimských modliteben. Někteří jedinci v Hradci Králové podepsali petice, vytvořili stránky v sociálních sdělovacích prostředcích a provozovali webové stránky oponující plánu místní muslimské obce zakoupit nemovitost a založit islámské středisko. Mnohé z těchto internetových stránek obsahovaly xenofobní a rasistické výroky. V říjnu zorganizovalo 30 osob v Hradci Králové protest proti navrhovanému středisku a přítomnosti muslimů ve městě.

Během sledovaného období nebyly hlášené žádné násilné antisemitistické ani antimuslimské incidenty proti osobám v zemi; byly však hlášeny ojedinělé škody na majetky, jiné typy vandalismu a nenávislné projevy.

Činnosti seskupení, jako jsou Národní odpor a Autonomní nacionalisté, byly charakterizované rasistickými, xenofobními, antisemitistickými a antimuslimskými postoji, stejně jako popíráním holocaustu a rozšiřováním nacistické propagandy.

Mezi neonacisty mimo vězení a neonacistickými vězni odsouzenými za rasově motivované trestné činy došlo k vybudování volné sítě. Osoby mimo vězení zaslaly dárky a dopisy vězňům. Tato síť podpůrců, která si říká Váleční zajatci, sestávala i ze skupiny žen, Jednoty žen odporu.

Extremistické projevy v politické debatě byly vzácné. Mála okrajová Dělnická strana (DS), která byla zakázána Nejvyšším správním soudem v únoru, se přeměnila na Dělnickou stranu sociální spravedlnosti (DSSS). DSSS vydala během roku extremistická prohlášení v rámci své volební kampaně do parlamentu a místních orgánů. Tato strana neměla žádné zastoupení na národní, krajské ani místní úrovni.

Bylo hlášeno několik neonacistických koncertů. Ministerstvo vnitra pokračovalo ve svých snahách proti neonacistům, což zahrnovalo sledování jejich činností, úzkou spolupráci s policejními jednotkami v sousedních zemích a soustředěné snahy o zamezování nepovoleným koncertům a setkáním neonacistických seskupení. Úsilí policie zaměřené proti neonacistům i nadále nutilo místní organizátory neonacistických koncertů, aby je pořádali mimo zemi, většinou v pohraničních oblastech Slovenska a Polska.

V květnu schválila vláda strategii pro boj proti extremismu, která zdůrazňuje důležitost preventivních opatření, zejména vzdělávacích. Policisté jsou školeni pro boj proti různým formám extremismu, zatímco učitelé se účastní specializovaných seminářů zaměřených na to, aby učili žáky na základních a středních školách tolerance a úcty vůči lidským právům a svobodám. Ministerstvo vnitra a ostatní vládní orgány tuto strategii aktivně uskutečňovaly ve sledovaném období.

Oddíl IV. Vládní politika USA

Vláda USA projednává otázky svobody náboženství s českou vládou v souladu se svou celkovou politikou podpory lidských práv. Vláda USA i nadále podporuje představitele vlády a náboženských organizací, aby vyřešily restituční nároky na majetky církví. Nedávné snahy zahrnovaly i podporu vstřícných kontaktů směrem k rostoucí muslimské obci.

Představitelé vlády USA i nadále vládě a náboženským seskupením zdůrazňují důležitost restitucí (nebo spravedlivých a přiměřených kompenzací v situacích, kdy navrácení majetku již není možné) v otevřených případech týkajících se majetku nezákonně odňatého obětem holocaustu, Židovské obci a církvím. Představitelé velvyslanectví [USA] se zúčastnili několika schůzek s představiteli Ministerstva kultury, katolické církve a Federace židovských obcí ohledně restitučních záležitostí. Představitelé velvyslanectví také reagovali na individuální žádosti česko-amerických obětí holocaustu o pomoc při hledání možností kompenzací.

Velvyslanectví udržovalo úzké vztahy s Kanceláří prezidenta, Ministerstvem zahraničních věcí a Ministerstvem kultury, představiteli různých náboženských seskupení a nevládních organizací.

Speciální vyslanec pro otázky holocaustu Douglas Davidson a zástupci velvyslanectví se setkali s představiteli Evropského ústavu odkazu šoa se sídlem v Praze a Ministerstva zahraničí, aby monitorovali pokrok v oblastech uvedených v Terezínské deklaraci. Tato deklarace apeluje na vlády, aby se zabývaly životními podmínkami osob, které přežily holocaust, nemovitým majetkem, odcizenými uměleckými předměty, judaiky, vzděláním a připomínáním holocaustu.

http://www.state.gov/g/drl/rls/irf/2010_5/index.htm